

Մաքսերն ալ զրեթէ նոյն տեսակ պատճառներու համար է որ արգելք կը սեպուին ճարտարութեանց ազատութեանն ու զարգացմանը, որով

հետև բերող գինը կը բարձրացնեն , ու շատ տեսակ ապրանքներուն ելն ու մուտքը կը գոցեն : Տնտեսականաց փափաքը հիմա ան չէ որ մէկէն մաքսերը բոլորովին վերցուին , որովհետև շատ մարդու և տէրութեանց ալ փնտասկար է աս բանս . բայց կամաց կամաց կրնան թեթևանալ :

Իսկ արգելիչ օրէնքները՝ տնտեսականաց խօսքին նայելով , նոր ծաղկել սկսած երկիրներու համար օգտակար կը սեպուին , անով որ՝ թէ որ բարգաւաճ երկիրներէ առատութեամբ ընտիր ու աժան ապրանք գայ՝ կրնան նոյն յետնեալ երկրին գործառուաց աշխատանքն ու ինչքը փճանալ , որոնք հարկաւ մէկէն ծաղկեալ երկիրներուն պէս ընտիր ու աժան ապրանք չեն կրնար հանել : Բայց սոյն արգելիչ օրէնքները նաև ճարտարութեանց մէջ զարգացեալ երկիրներն ալ հաստատելը ընդունայն վախ մըն է . վասն զի օտարները ոչ երբէք մեր դիւրագնի ու աղէկ շինած ապրանքէն կը բերեն մեզի , հապա կամ մեր չունեցածը և կամ խիստ սուղ հանածը կը բերեն . բայց ան ատեն մեր ճարտարութեանը արգելք չըլլալէն զատ , մեր հարստութիւնը ու մեր երկրին դիւրութիւնը աւելցուցած կ'ըլլան . վասն զի չունեցած ապրանքնիս ընդհանրապէս ապրանքով կը փոխենք թէ որ ծաղկեալ ազգ ենք . իսկ ներսը սուղ եղած ապրանքը դրսէն աժան առնելը աս օգուտը ունի որ մենք փոխանակ մեր ազգային ընչից մէկ մասը այն ապրանքը հաստելու համար գործածելուն՝ կրնանք ուրիշ ճարտարութեան մը վրայ պառկեցնել որ աժան ու աղէկ կը հանենք , և որն որ ուրիշ երկիրներու մէջ բարձր գին ունի . և ահա յայտ է բոլոր տուրեւառիկ ճարտարութեան օգուտն ու գաղտնիքը . որ ամէն ազգ իրարմով կրնայ հարստնալ մի և նոյն ժամանակի մէջ :

Հ . Տ . Թ

ՊԱՅՏԱՐԱՐՈՒԵՄՑ

ԳԼՈՒԽ Դ .

Ձեռքի ծնունդը և կեանքը :

ՁԵՐՈՒՆ ԾՆՈՆՈՂԸ թէ որ պզտիկ մատակ ձի է նէ , տասնըմէկ ամիս եղածին պէս կը ծնանի , թէ որ ծերանայ՝ մինչև տասուերկու ամսուան կը մօտիկնայ . և թէ որ աղէկ պահուի , մինչև երեսուն տարի կեանք ունի , ու քառասուն տարի ալ ապրողներ կ'ըլլան :

Սորին լման մէկ տարին կը ծնանի . մինչև քառասուն տարի կ'ապրի , բայց քսանըհինգ տարուընէ վերջը անօգուտ է , բանի չի գար :

Յաւանակն ալ լման տարին կը ծնանի , ու մինչև երեսուն տարի կ'ապրի , բայց մինչև քսանըհինգ տարուան միայն բանի կուգայ :

Խոշոր էշերը գէշ կ'ելեն , դարն 'ի վեր կը մնան :

Ընհանդարտ էշն ալ չգիրնար , և ասանկը մալէս նէ՝ երկու աչքը կը կուրնայ , բանի չիգար :

ԳԼՈՒԽ Ե .

Լիւնդանեայ հիւանդանոցներու մը և ընդհանուր գիտելիք :

ԼԻՆԴԱՆԵԱՅ ցաւերուն վրայ մասնաւորապէս խօսելէն առաջ , պէտք է քանի մը բաներուն վրայ ընդհանուր ծանօթութիւններ տալ :

Ա . Լիւնդանոյն երակը Լըրոպայի վարպետները վզին երկու կողմի երակները կը սեպեն . ան երակներուն վրայ մատերնին կը դնեն , անոր արիւնին շարժմունքէն և նետելէն ինչ հիւանդութիւններն ալ կը հասկընան : Բայց մեր աս կողմի պայտարները կենդանոյն ականջն ու քիթը երակ կը սեպեն . երբոր ականջը պաղ , ու քիթն մէջ ալ մատերնին խոթեն ու պաղ գտնելու որ ըլլան՝ հիւանդ ըլլալը կ'իմանան . մինչև